

CLADES

Dantiscanorum, an-
no Domini M D LXXVII,
XVII Aprilis:

A

IOANNE LASICIO POLO-
nò descripta, & emendatiòs se-
cundò edita: in quæ causæ belli
à serenissimo Rege Poloniae
Stephano contra Gedanenses
suscepti, referuntur.

ACCESSIT

Sátýra Ioachimi Bielscij, in quendam
maledicum Dantiscanum.

FRANCOFVRTI,
Apud Andream Wechelum.

A. M D LXXVIII.

MF

222284/1

MAGNIFICO VIRO, DN.

IOANNI ZBOROWSKI, CASTEL-
lano Gnesnensi, Ducicopiarum Au-
lico serenissimi Regis Poloniae Ste-
phani, Odolanouienſi, Kieskenſi Vol-
pienſiq; præfecto, Senatori integerri-
mo, salutem & felicitatem.

ITTO ad te, strenue im-
perator, hanc belli abſte,
Angelis Dei iuuantibus,
conſecti, deſcriptionē: ut
geſta tua, tuorumq; for-
itum militū, quæ iam lit-
teris mandari incipiunt,

nunquam eſſe moritura niſi cum hac vniuer-
ſitate rerum, cognoscas: & eò maiorem inde
voluptatem percipias, ad maiora facta tanto
magis inflammmeris. Qua in deſcriptione, tute
noſti quale meum fuerit ſtudiū, ne quid falſi
eſſet. Si quæ præterij, ea ſupplere licet aliis.
Dolenda eſt ſanè iſthac Chriſtianorum cala-
mitas. at quid aliud magiſtratus ageret, im-
perata facere nolentibus? etſi nondū hic ma-
giſtratus noſter, ſuo uſus eſſe gladio, quem à

Deo ad coërcendos malos accepit, videtur: id tantum apparuit, quemadmodum pro eo regum ille rex ac defensor pugnauerit: quum hostes non contenti eo, se ut intra mœnia continerent defenderentq̃: foras etiam, Regem suum oppugnaturi prodierint. Quorum cōsilia quæ finem sortita sint, tu ipse vidisti, ego descripsi. Faxit igitur Deus, quandoquidem per duelles ne nunc quidem resipiscunt, ut de te, milite eodẽ tuo, & Rege nostro fortissimo, similia scribere liceat. Attamen magis illud à Deo precor, ut, qua Gedanenses ob peccata affecit cæcitate, eam post hanc cladem, animis illorum adimat: ne fortè, accensa magis Vncti Dei ira, funditus evertantur. quod ut Ioannes Dantisus, ciuis illorum, supra annos XL prædixit: ita & ego mihi videre iam videor. Vale, & pugna feliciter, decus amplissima Zborouiorum familia: hanc autem meam lucubrationculam eodem animo, quo me miles, annis abhinc XIX, in Gallia complexus es, quaeso te, accipe. Barcini, anno M D LXXVII, XX Maij.

Tuæ dignitatis obseruantissimus

Ioannes Lasiczki,

CLADES

CLADES DAN-

tiscanorum, anno Christi M D

LXXVII, XVII

die Aprilis:

A Ioanne Lasicio descripta.

NTEQVAM ad fune-
sti Gedanensium suo
cū Rege belli descri-
ptionem accedam, il-
lud mihi præfandum
esse videtur, ipsosmet
Gedanenses tanti sui
mali causam fuisse. quod quidem, præ-
ter hunc miserabilis pugnae euentum,
ab irato procul dubio Deo profectum:
ex conditionibus quoque à clemēti Re-
ge ipsis non semel oblatis apparet. Nam
quum Rex Stephanus, quinto vt regna-

re cœpit, mense (qui erat anni superioris Septēber) firmandi regni sui causa, Cracouia Marieburgum venisset, opinatus tanto facilius, quāto Gedanum propius, omne negotium transactum iri: factum necessario est, Senatu qui cum Rege fuit consulto, vt Gedanenses, rebelles pronunciarētur: quòd à Cossobucio secretario, Andrea Sborouio curiæ Marfalcono, & ab aliis duobus Senatoribus ad ipsos missis officij admoniti, nihil de sua obstinatione remitterent: quòdque ad causæ suæ dictionem, fide bona vocati, quamuis commodè potuerint, tamen non venerint. quæ nota in fontibus grauis, nihil quidquam illorū animos permouit: nullum in illis seriò placandi Regis, contumacia offensi, studium apparuit. quin imò Regi legem imponentes, vt antea, ita pòst, liberari ab eo fide Cæsari Maximiliano, à paucis appellato Poloniae Regi, præcipitanter data, volebant: triginta aliis conditionibus (quarū primæ, vt à quibusdam oneribus ab Augusto Rege ipsis impositis liberi essent,

& por-

& portorio ipsimet fruerentur) cum illo
paciscebantur: militem in Germania, in-
consulto Rege & regni Senatu, conscri-
bebant: portas interdium, nullum habētes
hostem, claudebant: non contenti gene-
rali Regis iureiurando, legibus publicis
priuatisque suis singulari quoque (Regē
hac ratione infidi animi arguētes) caucri
postulabant: contumeliosis & ab omni
veritate alienis de Rege laudatissimo &
regno, officinæ Jacobi Rothi scriptis
Germaniam implebant: Grebino, terri-
torij sui capiti, in ipso Regis conspectu,
præsidia imponebant: urbem suam tam
milite mercenario, quàm validis propu-
gnaculis, magis ac magis muniebant.
Quibus eorum facinoribus benignus
Rex irritatus, arcem Grebinensem 26
die Septembris occupat, præsidia cædit
& fugat, multos pagos quos Zulawa il-
lorum habuit, euastat. Perciti inopinatis
cladibus damnisque, impetrant quatri-
dui commeatum, ut vrbe tutò exire li-
ceret. Egressi, suburbium pagumque di-
tionis Episcopi Wladislauiensis, Sena-

toris regni Poloniae, igni comburunt: ac paulo post cœnobium, iuris eiusdem antistitis, intra sua mœnia, ac item aliud extra, quod Oliuense vocatur, antiquis principum Pomeraniae sepulcris clarum, euertunt: imbelles monachos, alios contrucidant, alios ludibrio habent. misere tamen ad Regem cum certis postulatis octo viros. ad quæ eiusmodi responsum, primis Octobris diebus, accipiunt. Rege copias suas ex agris illorum abducturo, ipsi quoque suos milites dimitterent, iusiurandum darent, externos iurare nolentes vrbe mouerent, supplices veniam peterent, confirmationem iurium habituri, ad comitia regni venirent: tum decretum ob contumaciam contra ipsos latum, & quæ vocarent grauamina iniuste sibi imposita, suo modo tollerentur. Acceptis his conditionibus, non omnes illis probatae. oblatas deinde alias, eodem modo aspernati sunt. Rursus impetrata 17 Nouembris, suis internunciis, Constantino Ferbero & Georgio Rosenbergio, vltro citroque commeandi hisce legibus,

gibus securitate , calendis quoque Decembribus vltteriùs prorogata, vt pacata ciuitate, dimissóque milite , ad Regē venirent, delicti veniam petituri: rescribūt quædã à Regis voluntate aliena. & quoniam conditionibus non satisfecerunt, retenti sunt à Rege legati. Aliud semper quàm par erat, & Rex iustus volebat, respondentibus, humilibúsq; verbis superba scribentibus : extracta res est ad comitia Toronensia, mensibus Octobri atque Nouembri, anni 1576, Gedanensium potissimè caula celebrata. In quibus Regia de ipsis sententia, ab omnibus prouinciis ordinibúsq; comprobata est. deliquisse Gedanenses , & crimen contra Maiestatem commisisse, inuenti. Quò, hoc cum responso, illi iidem reuerterunt, quamuis Rex exercitum abducat è Sulawa suum, ipsos tamen non esse id facturos: nec ad commune concilium, quum ad illud non pertineant, venturos. Mirabantur nostri hæc ab illis scribi, quum anno 1569 Rex Augustus Lublini, aui sui Casimiri quarti,

de conciliis conuentibúsq; Prutenicis
illam legē, *Omnes causas notabiles, ad ter-
ras Prussie pertinentes, cum communi consi-
liariorum earundem terrarum consilio tra-
ctabimus* : ita cōmodè interpretatus sit,
vt ostenderit, non esse certum locum
hisce causis tractandis definitū: nec hinc
Senatū regni, sine quo nihil magni Rex
constituat, excludi: sed ex indiuiduo Po-
loniæ cum Prussia vinculo, anno 1454
opera eiusdem Regis factō, omnia com-
munia sequi: non tamen leges harū gen-
tium confundi: ideóque tali iurisiuran-
di formula, fidem suam Regibus & re-
gno Poloniæ, consules ciuitatum Prus-
siæ atque nobiles obstringere: *Ego N. iu-
ro quòd serenissimo D. Sigismundo Regi Po-
loniæ, & suis successoribus Regibus Poloniæ,
eiusque regno, fidelis ero: eiusque Maiestatis
honorem, statum Regium, & commodum
Reipubl. Regni & terrarum Prussie, pro vi-
vili procurabo: suamque Maiestatem de o-
mnibus damnis quæ sciuerō, certiore faciam:
& ea manifestabo fideliter. sic me Deus ad-
iuvet. Non destitit porro tempus te-
rere*

rere variis effugiis, clàm in Germania auxilia conquerentes, Rege prudētifutura prouidente, ac quæ iam acciderūt, prædicēte. Ad quem vbi Rosenbergius cum Henrico Lempka iurisconsulto, vltimum ipforum, ad ea quæ 25 Ianuarij acceperūt, respōsum, multo aliud quàm sperabatur, Bidgostiam attulissent: statutum est, post diu tētatam, tandem etiā contemptam mitis Regis patiētiam, debellare superbos, & vi cogere ad officiū ciuitatem, quæ potestati à Deo institutæ nollēt subiici. Nā quid aliud, bonū regē facere oportuit? Adducā huc quæ tū etiā illis gratificabatur. *Respōsum sacra Maiestatis Regiæ, internunciis ciuitatis Regiæ Gedanēsis à Maiestate Regia ad eorū supplicationem datum.* Sacra Regia Maiestas satis abundè omnia intellexit, quæ ciuitatis Gedanensis nomine ab ipsius Maiestate petebantur. Existimat autem, ad frequentes ciuitatis suæ Gedanensis supplicationes, satis supérque se vsum esse clementia, conuiuentia sua regali: ita vt amplius vtēdum sibi esse nō putet tam diu-

turna procrastinatione, rerumq; & negotiorum propositorum dilatione. Verticea in re iudicat dignitatem suam: expediréque rebus & consiliis suis censet, vt ista tractatio iam pridem instituta, nūc tandem finem suum sortiatur, modo & ratione infra scriptis. In primis concedit Maiestas Regia vt pro concludēdis, vltimóque fine terminandis conditionibus, à Regia Maiestate ciuitati oblatis, isto modo quo Regia Maiestas conclusit ac determinauit, in spatio sex dierum Maiestati Regiæ satisfiat, pleneq; de his omnibus ciuitas Regiæ Maiestati respondeat. Hi verò dies per reliquos mēsis Ianuarij dies anni præsentis, ciuitati concessi esse censeantur. Primò quidem, ducenta millia florenorum, numeri & monetæ Polonialis, Regiæ Maiestati ciuitas persolvere debet. Prima quidem, in spatio vnus mensis: alia verò centum millia, prima die Martij, anni futuri 1578, Regiæ Maiestati reponet. Et nunc etiam oblationi Statuum Prussię innitendo, duplicem accisam ciuitas iustè

iustè & integrè contribuet, eámque in thesaurum Regiæ Maiestatis inferet, prout id melius & vtilius ipsius Maiestati fore videbitur. de quibus omnibus obligationem forma concepta quæ mittitur, faciat. Illa quæ merè regalia sunt, quæ ex priuilegiis ciuitas Gedanensis Regiæ Maiestati pēdere debet: ea quotannis exoluantur. ista enim obligationibus aut exemptionibus vllis subiici non vult. De 4 tormentis bellicis, vnà cum puluere globisque bene præparatis, ad vsum belli præstādis, ciuitas Regiæ Maiestatis volūtati satisfaciat: in eoque Regiæ Maiestati morem gerat. De prerogatione temporis ad Palatium, aliaq; ædificia regalia in ciuitate Gedanēsi extruenda, permittit Regia Maiestas ex gratia clementiæque sua, tempus competens ciuitati se concessuram esse. De portorio maris, negotiū ad futurum regni conuentum reiicit: ita tamen vt Regiæ Maiestatis scriba peculiaris ibi adsit, iuxta priorem declarationem. Graua-
mina, quæ autoritate sua citra cōsensum

Ordinum regni tollere potest, ea tollit
reliqua ad cōuentum regni generalem
differt, vt de illis ex sententia Ordinum
decernatur. Quæ tamen Regiæ Maie-
statis de grauaminibus istis sententia sit,
eam peculiari priuilegio super his con-
scripto declarauit. Si verò vult, aut ma-
gis cupit ciuitas, nō abnuīt Regia Maie-
stas vt omnes articuli, & omnia grau-
amina, ac omnes actus cōmissariales, in-
ter quos & portorij negotium est, ita vt
etiā scriba ad id non adhibeatur, ad fu-
turum regni conuentum reiiciātur. Re-
liqua tamen placationis capita, ac decla-
ratio Religionis conseruandæ, stare de-
bent loco & tempore suo. Confirma-
tionem iurium & libertatum, iuxta for-
mam præscriptam quæ mittitur, Regia
Maiestas ciuitati dabit: omniāque priui-
legia, iuxta illius contenta, conseruabit,
eamque authenticè nunc extradet. Si
fortè ciuitati placeat grauamina omnia
articulósque (placationis conditionibus
& capitibus, tum etiam Religionis con-
seruatione, de quo specialibus litteris ca-
uebitur,

uebitur, exceptis) ad futurum regni conuētum reuocare: litteras reuersales, prioribus non absimiles, ciuitati dabit: quibus promittet, auctoritatem suam apud Ordines regni interposituram esse, ut ciuitatis ratio habeatur, grauaminaque ipsius illegitimè irrogata discernantur & abrogentur. Ante omnia ciuitas militem dimittat, Regiam Maiestatem forma concepta deprecetur, conuentis scilicet stare obliget: fidelitatis iuramentum præstet: omniaque faciat quæ ad subiectionis fidelitatisque officiū spectant & pertinent. In quorum omnium fidem sigillū nostrū apprimi iussimus. Datum Bidgostix 25 Ianuarij, anno Christi 1577, regni verò nostri primo. His subscriptio manus Regiæ accessit. Dedit iisdē die eodem priuilegium de grauaminibus, eodem quo dictum est modo, abrogandis, vsu Augustanæ Religionis conseruando, omnibus priuilegiis legitimè impetratis confirmandis, deque cæteris rebus, quadraginta capitibus comprehensis. Quæ omnia quo animo acce-

perint, mœnibus confisi suis, id ex iis liquet verbis quæ de Gedanensibus Regia Maiestas Senatoribus absentibus vndecima Februarij Bidgostię perscripsit. In primis, inquit, declarationem conditionum à nobis oblatarũ illis dedimus: grauamina quæ ipsi soli poteramus abrogare, dato priuilegio abrogauimus. Commissionis negotium, ad futurum regni conuentum reiecimus: vt de eo ex omnium regni ordinum cōsensu discernatur. Exemplum confirmationis iurium, amplissima forma, citra omnium exceptionem, illis dedimus: vt nihil superesset quod eorum animos obstinatos à præstanda fidelitate, ac relinquenda temeritate, retrahere posse videretur. His ita cōstitutis, sex dierum spatium datum est, vt Senatui & cōmunitati ea omnia videnda mitterentur. Expectati sunt ad 12 dies: quibus cunctationem hanc, certam pacem pariturã esse credebamus. Ecce autẽ Rosenbergius cū syndico aduenit: respõsum nobis attulit in quo nõ modò ea quæ pacta & responso nostro conclusa

conclusa fuerant , inuersa sunt : verùm etiam multa alia adiecta, quę non modò dignitatem nostram, verùm etiam iura publica perstringere videbātur. Etenim ducenta millia florenorum, quę nos nō placationis, sed debitorum regno retētorū nomine, ab illis pacti eramus, quę ipsi etiam tempore constituto soluere promiserant, in tempus postea longissimum & incertum transtulerunt. Contributionem accisę abiecerunt: regalia nostra, quę nobis à ciuitate singulis annis pendì solent, in dubium vocarunt: Commissionem abrogare autoritate, solummodo nostra, extra conuentum, voluerūt : cum regno nihil se habere commune. Item alia quę non commemoramus, scripserunt. Quid saluo conductu durante fecerint, omnibus notum est: internunciis que pacis prætextu ablegatis, nihil minùs quàm pacem in ciuitate tractarunt: hanc propugnaculis & antemuralibus extructis munierūt: militem qui dimitti debuit, auxerūt: eruptiones multas fecerūt: ex villis & domibus no-

b

bilium prædas egerunt: villas incendunt: euentus vt demonstraerit, illos nõ pacificationis, sed ludificationis causam nobiscum egisse. Tacemus eorum innumera in nos & Rempubl. commissa delicta. Iam videmus eorum animos obcæcatos, in perniciem suam ruere. Sed nobis Deus testis est, quòd lenis & clementis Principis officio hætenus vsi sumus, atque curauimus vt illos ad sanã rationique obsequentem mētem reduceremus. Nihil profecerunt hortationes, legationes, persuasiones, cunctationes nostræ. Expectatum diu est, cū summa nostra & Reipubl. indignitate; nihil est intermissum quod ad quietem publicam retinēdam pertineret. Quid igitur aliud restat faciendum, quàm ne nobis & Reipubl. desimus: atque vt sequamur & suscipiamus ea consilia quæ ratio suadet, & iustus dolor exprimit? Hæc Rex Stephanus animi erga suos paterni. Porro quod responsum ad illorum postrema verba, eodem tempore à tribunali Regiæ Maiestatis profectū sit, operæ pre-

re precium est his addere: ut cuius notum sit, nihil Regem temerè, nihil iniquè, nihil præcipitanter egisse. quocum, missis in custodiam Lenciciensem Ferbero & Rosenbergio consulibus, post decretum contra omnes latum, remissus Lempka est. Prospiciebat animo sacra Regia Maiestas, Dominus noster clementissimus, hæc omnia quæ agerentur à Gedanensibus impetrandis toties salui conductus proagationibus, non aliò spectasse quàm ut rem extraherent ad hoc ipsum tempus, quod ad detegenda aperte nefaria sua consilia, magis idoneum arbitrabantur. Cuius illorum instituti cum antè non parua indicia hæc essent, quòd in tractationibus, à leuioribus postulatis orsi, grauiora, quoties legatos ad sacram Regiam Maiestatem remitterent, indices adderent. quibus tantum abest ut pro patrato crimine omnium grauiissimo, Regiæ Maiestati satisfacerent: ut etiam iam propè gloriando de crimine hoc admisso, magis magisque offenderent. quod tamen sacra Regia Maiestas patienti ac

paterno animo ferebat, ac ea quæ ad iuraillo-
rum & libertates augēdas spectarent, illis concedebat, quæ non rebellibus, verum bene meritis de Principe suo subditis deberentur: vt hac sua clementia eos ad officium reuocare posset. nihil tamen, vt videt, eos hæc benignitas mouit: cum ad superiora postulata iniqua, hæc posteriora impia ac nefaria prorsus adiecerint, ita concepta vt iam mediatum scelus prorsus detegant, & tam Regiæ Maiestati quàm Reipubl. communi regni Poloniae, contra iusiurandum maiorum suorum, Diuo Casimiro Regi, eiusque successoribus ac regno datum, valedicant: nec se cum publicis regni consiliis ac ipso regno, in cuius titulum ac ius, vt maiores ipsorum iurauerunt, concessissent, quidquam commune habere, impudenter & nefarie scribant. Iam verò sacra Maiestas Regia non solum iniquitate & insolētia postulatorum in dies lædebatur: verum etiam alio genere iniuriarum, non modò ciuitate non exonerata (iuxta formulam salui con-

ui con-

ui conductus, mittendorum ad Regiam
Maiestatem Oratorũ dati) externo mi-
lite, verũ etiam maioribus conductis
copiis, & nobilium ac aliorum subdito-
rum sacre Regiæ Maiestatis vrbi vici-
norum pagis ac ædibus spoliatis, dire-
ptis, ac etiam exustis. Quamobrem, cũ
iam apertè constet, obfirmatas in scele-
re perduellium Gedanensium mentes,
humanitate sacre Regiæ Maiestatis ac
aliis lenioribus rationibus ad officium
reduci non posse: aliis grauioribus sacra
Regia Maiestas vti, poenàsque meritas
de illis sumere necesse habet. Itaque de-
cretum suum, quo illos perduellionis
dānauit, iam iamque publicat & pro-
mulgat: omnem securitatem terra ma-
ríque illis adimit: & tanquam impiis in
Principem & patriam hominibus, aqua
& igni interdicat.

Bello sic indicto, & cura illius Ioanni
Zborouio, vni ex ordine Senatorio, de-
mandata: posteaquam Gedanenses co-
gnouissent quàm paucos milites Rex
Stephanus, Grebino capto, & Sulaua

depopulata, in agro ipsorum reliquisset: quasi nōdum satis tot malis damnisque, quæ illis rebellio attulit, afflictī: accersenda plura esse potiùs quàm aliquid Regi concedendum, qui illis nihil nisi Batori esset: & si fortuna faueret, opprimendos esse paucos antè quàm plures confluerent, animis obfirmatis statuerunt. Iam verò ab illis qui ad Regem vētitabant, voces illæ audiebantur, posse ipsos, si modò vellent, nullo negotio nostros obruere milites: rati idem esse, velle quid & facere posse. Rei igitur huius auspicato aggtediundæ diu expectabāt occasionem. Visum est Pascha per commodum, (septima Aprilis fuit) quum omnes vbiuis Christiani cultui diuino maximè incumbere solent. Confisi ergo viribus suis, & Ioannis Colonienſis, ducis sui magno prēmio ex Germania euocati, experientiæ: adhuc omnibus necessariis ad euertenda diruendaque oppida bene instructi: hoc cōsilio urbem egrediūtur crepusculo vespertino, vt oppresso milite nostro, & Derſſauia, (Czccuū

nos

nos vocamus) in quam se tempore hyberno ex agro receperat, expugnata: ad Gnieum, Nouum, Staragardum, cæteraque Regia oppida procederēt vastanda. Verū nōdum vrbe omnibus egressis, ea tempestas exorta est, (Deo profanatae augustę diei, & Regis contemptus vindice) iique cœli tonantis sonitus, & fulminis ictus auditi, vt vnus propugnaculi pars auulsa, in fossam corrucit: equus ductoris, fulgore atque fragore attonitus, succubuerit: ipse sessor à satellitibus, quibus stipatus erat, suffultus: duo equites è pōte fossæ imposito, in aquam profundam delapsi sint, nec sine labore alter extractus, alter aquis obrutus. Reducto itaque in urbem exercitu, idem postera die, aliisque deinceps ab illis tētatū. Sed hæc ipsorum aduersus summum Prussiæ magistratum suscepta cōsilia, semper pluuia impediabantur. Ea tamen cæcitas hominum fuit, vt ad eò aperta futuræ stragis omīna, non Deo, à cœptis eos quæ oderit dehortāti, sed sagarum veneficiis tribuerint: duasque cæ

ob causam in carcerem compegerint: suspicati, à nostris conductas procellam incantamentis excitasse. Armât interim duas naues vectorias, totidémque minores, duplici via regios milites inuasuri. Tandem 16 die mensis eiusdem, sole ad occasum vergente, aduerso flumine Vistula, sed ventis iuuantibus, Czeuum primùm oppugnatum contendunt. parte ab altera, tam equestres quàm pedestres cohortes emittunt. de quorum lento progressu Zborouius, insignis virtutis imperator, à velitibus Strussij, qui tū in excubiis erant, certior factus, & quos sæpè ad pugnam prouocasset, mœniaq; illorum penè attigisset, nunc primùm prodire miratus: procedit illis cum suis obuiam. locum pugnae commodum ad pagum Rokitki prope aquas deligit, &, donec propiùs accederent, locaque aquosa præterirent, ordinatis aciebus expectat. Substitere Dantiscani ad villam Langnaw, quæ paulo plus vno miliari distat Derfsauia, præmissa ad excubias ea exercitus sui manu, quæ maior fuit omnibus

mnibus Zborouij copiis. Hic Zborouius, memor circumspecta celeritate nihil in bello melius esse: inuadendi securos latósq; consilium capit. Sed timēs oppido, ne interea ab hoste nauibus egresso occuparetur, néue bono mutato loco, incommodiore agenda res foret: prudenter illud mutat. nec tamen in oppidum redit, veritus ciuium proditio- nem. nam cum Gedanensibus facere videbantur. Dispositis igitur quaquauer- sum vigilibus, & misso cum 60 Tartaris, qui nauibus imminerent, forti viro Andrea Carchowscio: noctem in equis cū suis transigit. Oriente sole, septima decima Aprilis die, hostis appropinquare visus, nostris nonnihil multitudine illius perculsis. Conspectit & Coloniensis nostros, non absque stupore: quòd pauci, quos ad sui conspectum fugituros putabat, tantis cum copiis venientem expectarent. Illis ergo vltra fluuiolum & lacū editiore loco constitutis, nostris ex aduerso stātibus, néue ab illa vi hominum magna circumdarentur, cauentibus: in-

cipit velitatio , duabus fermè horis ab ortu solis. grauis nostris Cofakis (quos ferentarios licet seu velites vocemus) Germanus eques fuit , vndique armis rectus. Quibus confestim misit imperator in auxilium 20 Vngaros generosissimos , & Stanislaum Iordanum manu promptum iuuenem , cum 50 equitibus. Descendebat in arenam ipse quoque Coloniësis , veluti quidam suorum moderator. Ciebatur ergo prelium magna animorum alacritate. sed Germani ita cursitare , vt impetus hastatorũ vitarent , idque vnum facerent quò nostros illò pertraherent vbi tormenta ænea collocata erāt. Quod vbi animaduertit Zborouius , datis de vitando periculo præceptis , miscuit hastatis equites è peditatu sumptos , cum tormentis longioribus. Defatigatis pugna & cursu vtrisque , successere integri. E nostris Zolkieuius cū turma Ioannis Zamoiski , regni Poloniae Vicecancellarij , non minùs quàm priores alacer prodit. Vulnerati aliquot Germani : vnus equo detrusus , equus alterius

alterius trāsfixus corruit. iam etiam duo à ferentariis anteuenientes currentibus occisi fuerant, nostris saluis. Felix prelij principium incendit spectatores ad audenda facinora maiora; equis nostrum, ad clangorem tubarum tympanorumq; sonum, adeò gestientibus, vt ab sessoribus ægrè tenerentur. Quum tali pugnae præludio detinētur nostri, Coloniensis misso illo pergēdi vlteriùs ad oppidum obsidendum consilio, postquam vidit Zborouium pugnādi copiam haud impigrè facturum: suis vt consuleret, sæpimentum è fissis trabibus, quas secum, vt alia omnia, vehebat, facit. nihilominus tamen fermè ducētos, ad nostros in acie distinendos, mittit: astutè omnia: vt cuius rei bellicæ scientia, celebris in Germania sit ob defensam Magdeburgum. Igitur collocata intra illud munimentū suorum bona parte, ipse interim cum tormētis, & lectissimis quibusque viris, ab altero montium latere, nostros à tergo aggressurus, ad lacum Libisseuicsem suis fatalem, iter intendit; ratus, vndique

comprehensos, nisi fugerent, sua in potestate facile futuros. vbi iussus properare ceturio Raufaius, respōdisse fertur, lentē festinandum esse. videri enim sibi Polonos ad certamen magis quā ad fugam esse paratiores. Erat autem ibi in excubiis Temrukus, experte virtutis miles, cum 50 velitibus. Qui, hostilem vim imparem esse suis viribus sentiēs, maturē sibi subueniri petiit. laborantibus missum euestigio subsidium. Zborouius, astu hostis deprehenso, quid facto opus foret, (fugere enim ignominiosum esse ducebat) protinus init cum suis consilium. Vrgente vndique periculo, non longa consultationi mora data, placet illuc omnem equitum peditūque globum conuertere, vbi ipsum caput hostium foret. Quum verò nostri vidissent, mutatum esse ab hostibus aptum ad pugnam locum, (nam & alij, qui munitione continebantur, iisdem tramitibus ducem sequebantur) adducti sunt in spem victoriæ. Proinde extemplo difficiunt pōticulum fluuiolo impositum,
ne ab

ne ab velitationi deditis, & intra sæpi-
 mentalatentibus, à tergo inuaderentur.
 Itaque quum in illa potissimùm parte,
 quò properè tendebat Colonienſis, o-
 mnis belli vis ſita eſſe videretur: nec pe-
 riculum ab nauibus, vi brachiorum vē-
 to aduerſo tardè tractis, oppido incum-
 beret: Zborouius ſuis præcipit vt veli-
 tationi finem imponerent. præterea ci-
 uium magiſtrum dubiè fidei confirmat,
 vt, ſi quæ viſ hoſtilis ingrueret, ſaltem a-
 liquot horas bona fide obſidionem ſuſ-
 tineret: cuius rei cauſa quinquaginta
 pedites Polonos cum tormētis manua-
 riis ei reliquiſſet, ipſe breui, hoſte Deo
 adiuuante ſuperato, cum pluribus affu-
 turus. Tum admonitus ab Haidonum
 ductoribus, quorum tres in acie ceci-
 dere, vt prelium antè iniret quàm hoſtis
 ſuos ordines planè explicaret, tormenta
 iam diſpoſita, terra cōgeſta muniret: fi-
 cta oratione addit ſuis animos, ſpe iam iā
 Viſtulam traicientis mille equitum pe-
 ditūmque auxiliij. orat præterea omnes,
 vt alij aliis offenſas condonēt, poeniten-

*Oratio Zbo-
 rouii ad mi-
 lites.*

tia placato Deo, suppliciter opem illius implorent, morti gloriam anteferāt, hostes non numerent sed inuadant: néue eorum conspectu terreantur, qui breui tempore futuri sint in ipsorum potestate: quòd superbi, maledici, rebelles, cōtumacésque sint: paucis antè mensibus ad Grebinum, Glowam, & alibi ab illis
1410. profligati: olim verò ab ipsorum auis atque proavis ad quinquaginta millia cæsi, capti, fugati: omnino absque bōbardis & munitionibus imbelles ac timidi. quod illico ipsimet experturi sint, modò pristinæ virtutis nominisque sui, à campestri prelio accepti, memores pugnēt viriliter pro Christiano magistratu: Deo freti, ultore rebellionis, quem ducē habeant propitium, quique paruis copiis, tam iusto quàm hoc sit bello, ingentes superare soleat. His aliisque istiusmodi dictis, mirum in modum recreati sunt omnes, & ad impar prelium accensi. Dehinc Haidones, velut in rabiem versi, (erat à meridie hora fermè prima) ab dextro latere, equites à sinistro, in hostem,

stem, vbi tormenta fuere, irruunt: suos contra ipsum sclopos quinquageni exonerant: hastati sarissas, ferentarij venabula in oppositos vibrant: alij arcus manu certa tendunt. Cēturia verò Strussij, sublatò clamore terrorem Germanis à tergo incutit. Nascitur pro formidine gaudium, multis ex aduersa parte cadentibus. At ab hoste emissà è tormentis iacula, per paucis nocuerunt, hastas non paucas confregerunt: quippe quòd equites incommodo loco cederent, pedites autem, conspectò ardente puluere tormentario, supini caderent, pro mortuis ab hostibus habiti: rursumque sclopis instructis, resurgerent. Damnosa hæc Germanis fuit carnis resurrectio. Quibus aliquantisper resistentibus, monet Haidones moribūdus ductor ipsorum, vt, si vincere vellent, abiectis sclopis victoriam retardantibus, acinacibus, tecti capita securibus, rem cōminus agerent. Obsequuti monitori, manus cum hoste acriter conferunt, & adiuuātibus equitibus, ordines conturbant, ferreorū ho-

minum poplites succidunt. Cæteri hastis & gladiis nunc pectora transuerberant, nunc capita petunt. Par gentis utriusque virtus & gloria: par hostiũ diuersarum gẽtium debilitas & formido. Aduolant & turmæ aliquot equitum, quæ ad succurrendum lassis, à prouido imperatore in proximo collocatæ erant, nequaquam aliis segniores. Paulo plus vna hora incerto euẽtu dimicatum. Vrgentibus nostris ferro, equis, clamore, cadũt primores Germani, denique & alij, viri proceri ac lacertosi, tormẽtis, in quibus illis omnis spes victoriæ fuit, & priuati & frustrati. Dein magis ac magis instantibus nostris, terga vertunt reliqui, tanta festinatione, ac ita confertim, vt alius alium ponte detruderet. Magna pars festinè arma exuentes (miseram spem salutis) ad proximum lacum tranandum conuersi. Nimirum ea vis metus est, vt homo à quouis potiùs alio, quàm ab homine irato absumi malit. Quare magnus numerus in lacu demersorum visus. Pars suo cum glorioso duce, in lacũ
etiam

etiā impulso, vertit se in fugā: nostris eos ad tertiū à prelio miliare (Prusiecz ruri nomen) summa cōtentione persequētibz, & magnas illorū strages edentibus. Non pauci mōtes, alij syluas Cassubicas & Pomeranicas, effuso cursu petierunt. Tunc illud euenisse visum, quod Moses malis prædixit: Efficiet (inquit) Iehoua vt corruas ante hostes tuos, & in quos vna via exieris, eosdem septē viis fugias: quibus in rerū omniū pænuria seruietis. illi verò imponent ceruicibus vestris iugū ferreū, vsq; ad vestrū exitiū. Intacti illi, equis currus trahētibus cōscēsis, profugerūt, qui extremū agmen cladebāt. Permulti è mōtibus & syluis à regio milite extracti, ad imperatorem trepidi adducebantur. Post victoriā aiunt Haidones Zborouio, ab inclementia illos auocanti, hisce verbis respondisse: Si nos hosti parceremus, ille victor eodem modo quo nos nūc (quæ dicētes, hos è captiuis detruncabant, illos mutilabant) in te sæuiisset. Fugientes persequentium tantus erat ardor, vt ad signū inclinata die rece-

ptui datū, non nisi ducenti equites, bene
cruentati, ad ducē oppido opēlaturi re-
dierint: alij pōst, cum praeda sequuti. Vbi
Haidonū ductores orauit Zborouius,
vt suos ad alterū hostē adoriendū cōuo-
carēt. Qui, licet nō minū quam equites
cædēdo defessi, noctisq; præteritæ vi-
gilia atq; diei inedia fracti forent, tamen
simul omnes præeunte Zborouio, illos
qui è nauibus iā ad alteram ripā stātes, &
nuncios de victoria suorum opperiētes,
globos machinarum muraliū aduersus
oppidū incassum eiacularabātur, inuadere
aggrediq; cupiebāt. At hi casu suorū, ex
aduentu nostrorū, & globis tormētariis
contra se eiacularis, cognito: domo, vbi
traiectus est, incensa, & omni quæ in ea
fuit cereuisia epota, supellectile direpta,
fugere incipiūt: paululūq; prouecti, (nā
vētus aduersabatur) se post insulā abdūt.
Interim Marieburgo, ad preces Zboro-
uij, nostris subsidio venit Stanislaus, fi-
lius Ioannis Kostkæ, præfecti Mariebur-
gēsis, cū suorū globo, & quatuor tormē-
tis telorū: cui persequēdi hostē ab illa ea-
dem

dē ripa, datū negotiū. quod bene cœptū,
non minori fortuna peregisset, ni & nox
obscura, & vētus lecūdus, fugiētibus o-
pē tulisset. Quàm autē salui hi quoq; do-
mū reuerterint, parū liquet: illud certū,
multoties à nostris fuisse globis tormēta-
riis petitos. Qui cladi superfuerūt, capti
mille, præter illos quos vicina nobilitas
fugiētes cōprehēdit: aliquot ita opulēti,
vt vitā multis nūmūm aureūm millibus
redimere cupiāt. Vidisses decē, plus mi-
nus, Germanos ab vno vinciri vel Polo-
no vel Hungaro. vinxit & quædā mulier
duos: (tātus pavor pectora illorum occu-
parat) ac quodā è nostris vincula quærē-
te, protulit sua spōte è sinu captiuus: En,
inquit, habes: colliga manus, vitæ parce.
Occubuerē in acie 4427 viri. id ex illis
qui iussu imperatoris occisos humabant,
cognitū. In fuga cęsorū, & aquis obruto-
rū, quū hęc scriberē, nōdū erat collectus
omnis numerus: non paruus, opinor, si
modò victus verū fateri vellet. Tēdebat
iā tot cadauera, quorū lacus atq; viæ ple-
næ erant, terra obruere: à feris & alitibus

multa depasta. Inuenti à vespillonibus, seu duo seu tres, qui ad tertiã vsque à pugna diẽ, denudati vti omnes alij, morte simulata, inter occisos latuerunt. rogati verò cur non interea temporis fuga vite cõsulissent, respõderunt, metu Haiducorũ inclemẽtiũ, qui sibi instare visi semper essent, assurgere ausos non fuisse. Signa pedestria quinq; adẽpta, vnũ equestre: idq; erat maximũ, & AVREA LIBERTAS, aureis litteris scriptũ habebat. Scilicet Rex eam illis eripere voluit: qui se omniũ iura, publica & priuata, & quã quis profiteretur religionẽ, incorruptẽ seruatũ, semel ad arã sanctẽ promisit, idq; adhuc præstitit. Tormenta ænea magna septẽ: parua triginta, tribus vecta curribus, ablata: currus 150 relictĩ: armaturæ ter mille quingẽtæ, è spoliatis ad ducem cõportatæ, & tormẽta manuaria p multa: quibus iacturæ militũ cõpẽsatæ sunt. Largitus est alia quoq; dona Zborouius cuique fortissimo: adeò munificẽ, vt ipse nihil planẽ è prẽda sibi reliquerit, contẽtus sola gloria, quæ illi ex re bene gesta
nata

nata est: tametsi hæc etiam abs sese amouēs, soli Deo, à quo profectā manifestè videbat victoriā, & felicitati Regis sui, triplici iā triūpho insigni, libēter tribuat. Quis enim, nisi impius, hoc solius Dei beneficio factū esse non fateretur, vt bis mille viri, duodecem siue 14 millia hostiū, profligarint, maioriq; ex parte ceciderint? Fassus est hoc & agnouit pi⁹ Rex cū illò loci veniens vbi pugna peracta est, hæc proferret, *Nō nobis, Domine, nō nobis, sed nomini tuo da gloriā.* Regij verò milites (quod mirere) solū duodesexaginta occisi, cētū triginta vulnerati. hos inter nōnulli, dū tormētis potirētur, fœdè ambusti, quòd magister tormētorū, viso extremo discrimine, dolio pulueris nitrati ignē iniecerit: quo ipse vnà interiit. Horū nomina, ni pigeret, possem referre: sed breuitatis habēda est ratio. Equi 38 cæsi, 65 faucij ac lēsi. Reperta apud plerosq; omnes Germanos, variij generis vincula, nostris ligādis parata, quæ ipso-rūmet brachia senserūt. Ita illud verè dictū à Solomone: Parariequū ad pugna-

diem, sed Dei esse victoriã. Illud immanius, cõfectas ab illis fuisse glãdes venenatas, quæ sursum è tormētis breuiorib⁹ (quæ duo fuerc) eiecte, mortē illis adferret, quoscūq; earū scintillæ attingerent, Fastū porrò illorū, & ante victoriã triūphū, illud arguebat, quū sui generis vicinos præmonerēt, maturè migrarent aliò cū preciosa quaque supellectile, ne quid hostile à milite experirētur. quorū dictis quidā oppidani territi, sua Grudzadzū, alij aliò auehebāt. Quin etiã in ipso procinctu, alter præbibens alteri, hic tres, quinq; ille, alius decē Polonos vinctos, vir vxori, miles amicæ, adducturum se promittebat, & pro vno capone pingui tres se captiuos daturū spondebat. Præter hæc, vrbe exituri, spectatores alloquebātur, eos ipsi quoq; comitarētur ad pugnā breuē quidē, sed lōgæ opimæque prædæ: (perrecturos se vltra Derfzauia opinati) vel saltē extra vrbē opperirētur reduces cū spoliis Polonicis atq; Vngaricis. (ita paucitas nostrorū despecta ab illis fuit) Stabat ergo populus in mōtib⁹,
belli

belli euētū expectās. Primū, cūq; certū,
irati numinis ciuitati nūciū carnifex at-
tulisse dicitur. Nō credita res diu, muti-
lis cursim carnificē sequētibus, fidē me-
ruit. & posse abs Rege vinci supbos sub-
iectos, vt antè Lanscorona, Grebinū: ita
Derszauiā declarauit. Constās fama est,
paulo minùs sexcētis mulieribus Danti-
scanis hoc preliū viduitatē, nō pauciori-
bus reor orbitatē attulisse. Cūq; Coloni-
ensis in vrbē anhelus refugisset, hisce il-
las cū eo verbis expostulasse: Redde no-
bis, scelestē, viros: redde filios, redde co-
gnatos, quos tu nō eduxisti, sed seduxi-
sti: victuros, si intra portas se cōtinuissēt.
Is Zborouio denūciasse fertur, se de in-
tegro fortunā belli experturum, sumptis
secū vrbis clauibus, si superetur, victori
tradēdis. Quod an credā ambigo, quum
tāta sit ciuiū cōsternatio, tantus mulierū
& natis orborū parentū dolor atq; plan-
gor. Addere animos possunt Danica, ci-
uitatūq; maritimarū auxilia. Et Gedanē
ses quidē ita attriti sunt, die mēscq; eodē,
sed anni alterius, quo Stephanus Bato-

rius, primū ex Hungaria Cracouiam
(quæ Regū sedes est) ingressus, regnū in-
iit. Afflicti autē, nō ob solā diu meditatā
rebellionē, (nō enim temerē urbē suam
magno sumptu & studio, muris propu-
gnaculisq; aliquot annos firmabant) sed
etiā ppter tetra de bono Rege, regnoq;
ipsius, a quo Gedanū alitur, scriptis pdi-
ta mēdacia, & in ipsa vrbe iactata in Re-
gē cōuitia: quum Regi, qualisqualis est,
nefas sit maledicere: crimē, de altero fal-
sū dicere. Adeo infelix preliū, tātū terro-
rē p multis incussit, vt clam cū iis quæ fa-
cilē auferri possūt, emigrēt ex vrbe, (me-
tū illis aduētū in Prussiam fortunati ani-
mosiq; Regis, quotidie augēte) nec vltu-
ri ignominiam ad tympani, aucto stipē-
dio, triū dierū pulsū, dare nomē militiæ
alia lege quisquā voluerit q̃ ne pugnatū
foras educatur. Ij missū ad se à Zboro-
uio cū litteris tubicinē, quib⁹ eos ad de-
ponēdā rebellionē, cuius pœnas luisēt,
inuitabat, interemerūt. Quibus Zboro-
uius iratus, p obscurū quēdam libertate
donatū captiuū, denūciari iussit, se so ex
illustrioribus captiuis, in ipsorū conspe-

Et palis infixurū, ni sibi parricidas traderent. Ad hæc illi, ab irato suis peccatis Deo se punitos esse cōfessi, tradituros se homicidas rescripserūt, & ad colloquiū cum imperatore & Ioāne Koſtka, Voiuoda Sendomiriēſi, se admitti petierūt.

Habuit Zborouius, Gneſnēſis Caſtellanus, non plures milites 2027. Prima equeſtris centuria, ipſiuſmet erat: altera, Andreæ Fierlei, Caſtellani Lublinenſis: tertia, Oſſolinij Krzeſſouienſis Præfecti: quarta, Kaſanouij: quinta, Nicolai Goſtōski: ſexta, Adami Balinij: ſeptima, Zebrzydouij: oĉtaua, Leſniouoſcij: nona, Gnieuoſij. Stanislai Iordani 50 ſolū equites fuere. Ex volūtariis, Ioannes Zamoyſcius, Procācellari⁹, 37: Hieronym⁹ Goſtōſkius, 10: Stanislauſ Przyiēſkius, 16: ex aulicis autē regiis, Ioann. Tēcinus Comes, Caſtellan⁹ Voynicēſis, 50 equites habuit. (ſūt Caſtellani, ſecūdi à Rege ordinis Senatores: Voiuodæ, quos Palatinos vocamus, primi) Zloſtouius 7, Iacobus Pilchouius totidē, Maliciuſ 5, Bielaſkiuſ 4, Procopiuſ Pieniazek, eques Maltēſis, 6. Hungari 40: quorū co-

gnomina ignota mihi sunt: nota virtus & fortitudo. Hi omnes, num. 1132, hastas pręlōgas, scuta, breues sclopos, & gladios duplices gerebāt. Hussarorū nomen habēt. Velites 215 fuerūt: quib⁹, pręter acinaces, venabula, arcus, loricę, arma sūt. 100, Strussij, Pręfecti Bratislauiensis: 50, Těruki: 30 Scythę Regij: totidē Andreę Comitis Gorkani, Castellani Miedzyrzecęsis: 5, Andreę Karchowskij. Hos appellāt Kosakos: equites celerrimi. Regios Stanislaus Gizitzki etiā tū (opinor) ducebat, miles celeberrim⁹. Pedites verò Regij, generis Hungarici & Slauonici, stupendę audacię atq; agilitatis, 600: Haiduci patrio sermone vocati: imperatoris, 30: Fierlei, 100: è qbus 50 oppidi defensio iniūcta erat. Tormęta campestria duo tātūm: his multò minora, Hakē Germanis dicta, 27. Cōtrą, Gedanęsiū cohortes pedestres sex fuerunt. Quę erat imperatoris, viri cętera egregij, ni operą suą rebellibus nauasset, 600 viros cōpletebatur: centurionis Kleuneri 500, Lękę 600, Esterreicheri 600, Raufawi 500, Vęststeinij 300. Equites mercenarij 400:

ciuilestotidē. At ciuiū numerus, omnibus quasi ad certā victoriā cupidè ruētib⁹, cōfessione capriuorū, vel 8 vel 10 millia supabat. Vt enim diues opū, ita populosa est ciuitas Gedanensis: cuius portu null⁹ alius in Oceano Germanico nobilior: aqua p̄funda, muris & aggere præalto, ita munita, vt inexpugnabilis esse videatur. Si igitur 8 tātūm millia oppidanorū, ad excutiendū iugū Regiū egressorū posuerimus, numerus omniū militū 12 millia, minus 100, efficit: si duobus plus, (nā captiui variāt) 14 sunt millia. 12 igitur viri vnū militē Regiū fugiebāt. Hæ fuerūt Gedanēsiū copiæ, sanè magnæ: q̄bus freti, Magistratui, toti Prussiæ diuinitus dato, resistere voluerunt: nolle se vnctū Dei osculari, quē ille præ cæteris septem cōpetitoribus delegit, ostenderūt. Regē prudentem, piū, clemētem, quem alij omnes reuerētur & amāt, soli infeliciter oppugnauerunt: & (quod illi molestissimum est) à ferendo Russis contra Tartaros auxilio, qui eodem tempore in Russiam irruerant, auocauerunt. cuius causa vt æquior est, ita fortuna superior futura.

Ad lectorem Germanum.

Ne, quaeso, crebra Germanorū hac in clade mentione offendere, lector. aliter enim historia scribi non potuit. Gedanenses Germani sunt: miles quoque illorum, Germanus fuit, Scotis, Vasconibus, Danis (uti accepi) admistis. Quos cum Deus victores esse noluerit, cur me id descripsisse agrè fers? Non alius eventus expectandus illis fuit, qui Apostolici praecepti de Rege honorando, & obedientia magistratui prestanda obliti, Regem Polonia (ad quem, successorēque eius, annis abhinc 123, una cum ceteris Prussis, metu cruciferorum Teutonici ordinis, transferunt) non modò non honorauerūt, sed aperte oppugnaverunt. quā prosperè, docuit te historia: nullo (ita me Deus amet) Germanorum odio scripta: sed ut res gesta etiam ad posterostrāsmitteretur. Quòd verò Gedanenses, nunc hostes, nunc rebelles appello: sequor in eo prudētissimi Regis mei, Senatūsque, nobilitate approbante, sententiam. Et sanè manifesta est rebellio, eductis copiis, cum Domino totius Prussia bello contendere: qui, cum coronaretur, leges & privilegia aequa omnium, se servaturum, religiosa promissione testatus est, idēque post Torunij in comitiis confirmavit. Negant illi quidem verbis rebellionem esse: sed res ipsa non aliud declarat. Defensio hac dici non potest, cum Rex iuratus vim non faceret, sed damnatos ob contumaciam, viris, opibus, muris confisos, aduersum se ruentes reprimeret atque castigaret: à quo necessaria, non armis extorquenda, sed supplicia

submissione, conditionūque satis tolerabilium, missa omni diffidentia, acceptione, impetrāda erāt. Ita tot mala, quae postea sensere, euitassent, sua omnia, quibus exuti sunt, quaeq; nunc confracta iacent atque vastata, salua habuissent. Quos, cum haec secundo, equitatem Regiam omnibus ostensurus, in lucem ederem, illustrissimi Principes Germaniae, per legatos, Regi offenso, certis cōditionibus, tanto studio reconciliabant, ut magna iam pacis deditionisque spes esse videretur. quorum conatus adiuuet Emmanuel noster, princeps & auctor pacis inter Deum & homines. Sed nec illud ignores, lector, Io. Coloniensem, belli huius impulsorē, poenas iā 24 Augusti in prelio ad Laternā maritimā, vna cū suis multis, dedisse: ubi & nostri, (quae fortuna belli est) effusa ex urbe turba, non pauci oppressi sunt. Vale, 12 Nouembr. quo die horrēdus cometa, maiorū praeuuncius malorū, emicuit. a. 1577.

IOACHIMI BIELSEII

Satyra in quendam Dantiscanum, qui leuibus ac ineptis suis quibusdam Germanicis rhythmis multa nefaria de Rege & regno Poloniae scribere, & per Germaniam vbique spargere impudenter ausus est: anno Dn. 1577.

L VSTRISTEMPUS ad hoc actis iam panē duobus,
 Omne mihi studium placidis incumbere Musis:
 Nec quenquam satyra proscindere mens erat acri,
 Aut mea Pasquilli desigere carmina saxo.
 Primus eras, qui me candore nitere perenni
 Non sinis, inuitumq; in prelia pessime trudis,
 Quisquis sis, ego te Dantiscum, latro, vocabo:

Qui sacrum morsu nomen Violare canino
 Ausus es inuicti Regis, saeuumq; Vocare,
 Quo non Christiadum roto Rex alter in orbe,
 Velpsetate fuit, bello vel maior & armis.
 Dignus qui furca pedibus suspensus ab alta,
 Aut nigros pascas coruos, aut sedus acuto
 Carnificum ferro, canibus sis esca cruentis:
 Ausus Tentonicas passim tam fœda per Urbes
 Plurima de nostra mendacia spargere gente:
 Tanquam cum Turcis iam conspirauerit, & iam
 Christiadum multis fraudi sit Lachia regnis.
 O execrandum scelus, exitioq; piandum,
 Dantisca plebis: qua nedum oblita prioris
 Est fidei, & Regi proprio parere recusat:
 Verum non dubitat magnum quoque stringere nomen,
 Atque apud externas falso traducere gentes.
 Tu tamen hos laudas, nec adhuc periuria demens
 Illorum celare potes, laudemq; merentur
 Hac aliquam gentis scelerata tristitia facta.
 Certè Dantisca digni sunt laude rebelles:
 Certè Dantisca iustè fecere rebelles:
 Qui sacram rupere fidem, qui nescio quali
 Propatria, falsa pro libertate suorum,
 Pro laribus patris mortem perferre cruentam
 Haud Veriti, Domino sese opposuere superbi?
 Vrbs quasi sola foret Prussis hac libera: cum sint
 Complures alia, queis nedum iura priorum
 Integra seruauit regum pius ille: sed auxit
 Elbingis etiam noua, Vicinisq; Torunis.
 O cacos homines! ô indulgentia Diuûm!
 Haccine Dis patiantur agi? nec fulmine misso
 Hos sauos trudent in Tartara furua Gigantes?
 Qui stranere trucem Enceladum, Sastoq; Typhoeo
 Pelion & Pindum, magna quoque molis Olympum,
 Atque Ossam excussere manu. Qua barbara tellus,
 Qua ferat hos, & non subito confundat hiatu?
 Et Sol sit placidus tam iusto crimine laesus,

Et non sacrilega currum diuertat ab Urbe?
 Quamq³ Thyestea crudelia fercula mensa
 Periuri esse putet delicta minora Gedani?
 Ad cœnam & lauta nostros conuiuia mensa
 Inuitas? aderunt illi non multa rogati.
 Vos modò Dantischi ad Vestras Venientibus ades
 Hospitibus Sultum lati exhibeatis amicum.
 Quasq³ dapes secum tulerint, gustate vicissim.
 Verum falsa Videbuntur: lasumq³ palatum
 Morderi multo frustra dicetis aceto.
 Et choreas ducent, dederint Vbi cornua latos
 Rauca sonos, quales choreas? Dantisce Videbis,
 Cum magno pacem nequicquam optaueris emptam.
 Nam præ lætitia salient sic acriter illi,
 Ediderint Ut quot saltus, tot Vestra sub Vndas
 Voluantur Stygias capita à cervice reuulsa.
 Vinum Velle tuis apponere dicis adustum
 Hospitibus, rectè: potus placet ille Polonis:
 Sed quoties bibitur, miserè tractabitur hospes,
 Nec propria semper residebit tutus in ade,
 Custodes quos tu posuisti in limine primo.
 Nec te Sauromata generosi, Cerbere, curant,
 Tergeminis nigram rapias Ut dentibus offam,
 Et totidem tristem latratum faucibus edas.
 Inuenietur enim Alcides qui, Cerbere, forti
 Compensum dextra superas te educat in auras.
 Musica quæ resonet, quæris, sub Vallibus imis?
 Musica (crede mihi) nostra est gratissimæ genti,
 Quæ Martem accendit, mentesq³ in prelia tollit.
 Aurea magnanimo donari munera Costca
 Dicis ab irato, scriptor Vesane, Gedano?
 Ferreū iam pridem (fauet illi pectore toto)
 Magnanimus (munus pro munere) Costka parauit.
 Inuictum iactas ductorem. Causa fuisset
 Si melior, poterat melior dux esse: sed illum
 Numina iusta Vetant aliquem sperare triumphum.
 Esto: dogma pium Christi proficietur, eundem
 Et nos amplexi sumus, atque huic fidimus Vni.

*Vestibus incingi suades fulgentibus auro.
 Non opus est monitis. mos est gestare Polonis
 Intextas auro Vestes, ostroq; superbas:
 Sed tamen his Victor minimè potietur avarus.
 Aspera multa prius turpis patiaturoportet,
 Anteaquam iratis apibus mel deuoret Vrsus.
 Balnea non curat, patiens est solis & astus
 Sarmata: Vos ipsi hac struxistis balnea Vobis.
 Nam neque nunc primum Dantisçi fercula nobis
 Instruitis, quæ Vos tandem consumitis ipsi.
 Ferrea iam nostra fecistis Vincula genti:
 Vos tamen hac collo tandem suspensa tulistis:
 Multaq; spem præter damnosa superbia Vestræ
 Corpora pallentem ferro demisit ad orcum:
 Sic Et lamentis, luctu, queruloq; Ululatu
 Cælum & inhumani resonaret regia Ditis,
 Tisiphoneq; fero quatiens Vos torua flagello,
 Eumenides reliquas in opem defessa Vocaret
 Sanguinea incinctas palla, & serpentibus atris.
 Non ergo es Veritus tam tristi ledere morsu,
 Iratumq; magis Regem gentemq; Poloniam
 Reddere iam Victa genti: quam summus ab alto
 Puniet elatam fastu Rex athere, iustis
 Puniet (haud dubium est) pænis. hic mænia Troia
 Neptuni fabricata manu, hic ingentia quondam
 Pergama Thebanamq; Urbem & Carthaginis arces
 Erunt: hic cineri dabit euertetq; superbam
 Urbem Dantisçi Vestram, ni pectore ab imo
 Ipsa suum doleat facinus, Regisq; Poloni
 Proiecta antepedes, fateatur humillima culpam.
 Rex pius & clemens turba miserebitur Vltro
 Infantis: tamen auctores pro talibus ausis
 Supremos scelerum mulcabit funere digno.
 Et tu, quisquis eris, iustas dabis improbe pænas,
 Accipiesq; tuis æquisima premia scriptis
 Insulsis: & erunt hæc multis ciuibus olim,
 Et tibi sacrilega exitio conuitia lingua.*

FINIS.

